

8. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Нескорена», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=D24xsAR5J3s>

9. Посилання на YouTube канал А. Чебан. «Переможне попури» у виконанні інструментального ансамблю «Чарівні дзвіночки». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cdxqgYH1zrMi>

10. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Вишиванку одягну», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=z9sfer1aIK4>

11. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Я україночка», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY kids». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z1OsbHyb2-g>

12. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Незламні», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні хору «Симфонія» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8BoPdSC50S0>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-111>

АКТУАЛІЗАЦІЯ СПОРТИВНИХ ДОСЯГНЕНЬ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Щирук Н. Р.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 023 – Образотворче мистецтво,*

декоративне мистецтво, реставрація

Рівненський державний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Сташук О. А.***

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри образотворчого

та декоративно-прикладного мистецтва

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Мистецтво в усі часи відображає найяскравіші образи, події та явища людського життя, а митці перебувають у постійному пошуку найвиразніших пластичних форм. Як і колись, в сучасному мистецтві знаходить своє відображення прагнення людства до фізичної досконалості, яка досягається через спорт. В Україні в умовах війни спорт є важливим соціальним інститутом, величезна позитивна сила і привабливість якого об'єднують людей, сприяючи утвердженню миру і

побудові вільної незалежної держави. Перемоги наших спортсменів останніх двох років відіграють важливу роль у формуванні уявлення про Україну як про сильну, незламну європейську країну. Тому вивчення стану відображення спортивної тематики у сучасному культурно-мистецькому дискурсі може допомогти нам краще зрозуміти, як спорт впливає на наше життя, цінності та культуру, сприяє утвердженню миру.

Метою дослідження є вивчення ролі спортивної тематики в образотворчому мистецтві сучасної України.

Сьогодні спорт посідає важливе місце в багатьох соціальних процесах і явищах, зокрема, об'єднує суспільство єдиною національною ідеєю, наповнює своєю ідеологією і прагненням до успіху, до перемоги. У спорті виражаються такі цінності, як рівність шансів на успіх, прагнення бути першим і перемогти. Разом з тим, часто спорт використовують як інструмент політичного впливу на суспільство. Наприклад, росія активно використовує спорт як спосіб просування своєї загарбницької політики; російські спортсмени відкрито підтримують війну проти України – беруть участь у пропагандистських заходах, виголошують промови, виправдовуючи збройну агресію своєї батьківщини, і навіть отримують військові звання [4].

Спорт знаходить своє відображення в моді, танцях, літературі, музиці, кіні, фотографії, скульптурі, полотнах живописців. Більш того, сам спорт став полем для виробництва художніх цінностей. Наприклад, у 2015 р. П. Ніфантов створив першу в Україні картину із тенісних м'ячів з зображенням вихованки харківського клубу «Унікур» Тетяни Перебийніс, яку художник відтворив за фотографією, зробленою на міжнародному турнірі, де Тетяна стала переможницею [3].

Спортивні мотиви можна помітити у творах багатьох сучасних українських художників – В. Цаголова («Евандер Холіфілд – Ван Гог мимоволі», 2004 р.), М. Мамсікова («Політ», «Летючий лижник») та ін. Сучасні художники тяжіють до поєднання полотна з такими формами як інсталяція, акціонізм, перформанс та хепенінг. Це явище було висвітлене під час виставки А. Сагайдаковського «Декорації. Ласкаво просимо!», яка відбулась в Мистецькому Арсеналі у 2021 р., де різні твори, в тому числі живописні, експонувались у форматі тотальної інсталяції. До експозиції увійшли роботи з живопису на тему спорту, руху, фотодокументи, відео, спортивний інвентар, фотошпалери, дзеркала тощо. Цим художник підкреслює ігровий та спонтанний характер мистецтва, яке приємне саме по собі і незалежне від певної мети, це свого роду спорт.

Особливу увагу митців привертає футбол, наприклад, до «Євро 2012» у Львові у галереї сучасного мистецтва «Зелена канапа» відбулась групова виставка, присвячена цій грі. Участь в проєкті взяли Соломія

Ковтун з картиною «Ворота», Віта Проців з картиною «Чемпіони», Ольга Кравченко і Максим Паленко з тематичною футболкою «100 perс cotton», Ольга Погрібна-Кох з полотном «EuroBazar 2012», Сергій Савченко та Сергій Міхновський з картинами «Приймаюча сторона» та «Ринкове поле», Михайло Вертузов зі скульптурою «Бамбула» (воротар), Олена Цілуйко – «Дворова футбольна команда», Наталя Бартків – «М'яч в ґрі» та інші митці [1].

Серія фотографій «Футбол» Б. Михайлова створювалася за принципом аматорського домашнього фотоархіву, який поповнюється весь час, залишаючись незавершеним, відкритим. Футболу присвячений і знаменитий мультік про перемогу українців «Як козаки у футбол грали» (автор сценарію Володимир Капустян, режисер – Володимир Дахно). Рекламі спорту були присвячені і інші серії мультфільму – «Як Козаки олімпійцями стали» (автор і режисер Володимир Дахно) та «Як Козаки в хокей грали» (автор Едуард Кирич, режисер Володимир Дахно).

Видовищність та змагальність зробили спорт цікавим для кінематографа, як художнього, так і документального. У 2016 р. режисер А. Азаров зняв документальний фільм про одного з найбільш визначних футбольних тренерів в історії України В. Лобановського – «Лобановський назавжди». Ще один документальний фільм, «УКЕ» (2020), присвячений тріумфаторам Кубка Стенлі (хокей) з українським корінням (режисер В. Мула). Короткометражний художній фільм «Штангіст» (2018) режисера Д. Сухолиткого-Собчука, головну роль в якому виконав професійний спортсмен, майстер спорту з Чернігова Олег Лой, розповідає про ціну перемоги в спорті. Художній фільм «Пульс» (режисер С. Чеботаренко) – екранізація життєвої історії атлетки Оксани Ботурчук. Ще одним мистецьким висловлюванням на тему спорту, а саме боксу, є драма «Правило бою» (режисер О. Шапарев, 2017 р.). Дитячий художній фільм «Іван Сила» (2013 р.) режисера В. Андрієнка розповідає про легендарного українського атлета Івана Фірцака. Драма режисера Т. Дроня «Із зав'язаними очима» (2020 р.) є першим в історії сучасного українського кіно ігровим повнометражним фільмом про змішані єдиноборства.

У 2021 р. розпочалась робота над двома українськими фільмами, присвяченими спорту, – політичним трилером про українських футболістів «Небезпечна гра» (режисер О. Комаровський) та мелодрамою «Мідна обручка» (режисер О. Будьонний). Під перо сценаристів потрапив ще один видовищний спорт – баскетбол, йому присвячений комедійний серіал «Дрімтім». Така кількість сучасних фільмів підтверджує дедалі більший попит на тему спорту в серіалах та документальному кіно.

Краса спортивних рухів, важкість тренувань, радість перемоги і смуток поразки зафіксували вуличні художники у муралах та графіті. Більшість українських муралів, на яких відображаються різні види спорту, мають глобалізаційний характер, але існує і деяка специфіка – прив'язка до тем певних регіонів [2]. Наприклад, головним напрямом зображуваних видів спорту на узбережжі Чорного моря є все, що пов'язано з морем і активними видами відпочинку, наприклад, мурал «Спорт і море» авторки А. Білоус (м. Чорноморськ, 2018 р.).

Темі спорту присвячена сучасна виставка «Спорт», де зібрані експонати, що розповідають про сутність мистецтва через образи змагань, футболістів, бігунів тощо. У виставці взяли участь художники Микола Білоус, VALYA, Ярослав Деркач, Рустам Мірзоев, Сергій Олексюк і Євген Петров.

Висновки. Різні види спорту були і знову стають джерелом натхнення для українських митців, за мотивами історій спортсменів знімають фільми, а фотографії, зроблені на змаганнях, входять до золотого фонду спортивної фотографії. Створені об'єкти мистецтва, пов'язані із заняттям спортом, показують глибокий взаємозв'язок з соціально-політичними і регіонально-географічними суспільними процесами. Спортивна перемога, перше місце, медаль, визнання, популяризація здорового способу життя завжди є надихаючими та привабливими складовими глядацьких симпатій.

Література:

1. Групова виставка «Євро 2012». URL: <https://artgreensofa.com/?p=663>.
2. Кузнецова І. О., Лільчицький О. В. Особливості візуального відображення спортивного життя у вуличному мистецтві України. *Art and design*. 2020. № 2. С. 61–72.
3. Новий рекорд: художник зобразив картину на тенісних м'ячах. *Знай.UA*. 2017. URL: <http://surl.li/mzatx>.
4. Спорт як інструмент російської агресії. Як реагує світ? 2023. URL: <https://ukrainer.net/sport-instrument-rosii/>.